

Biotopu valsts līmeņa aizsardzības mērķu (FRV) noteikšana: datu izvēle un eksperta apsvērumi

Biotopa kods	4030
Biotopa nosaukums	Sausi virsāji
Eksperts	Brigita Laime
Darbs pabeigts	11.06.2024.
Vispārējas piezīmes	<p>Biotops <i>4030 Sausi virsāji</i> pieder pie biotopiem, kuru pastāvēšana un atjaunošanās ir atkarīga no labvēlīga traucējuma. Ja šāda traucējuma (mērena smilšu pārpūšana, atklātas smilts laukumu veidošanās, degšana, noganīšana, oligotrofas vides saglabāšanās u. c.) nav, tad sukcesijas gaitā virsāji aizaug ar kokiem un krūmiem un pārvēršas citā biotopā (Rove 2013). Šādam biotopam, esot labvēlīgā stāvoklī, raksturīga mozaīkveida struktūra un ekoloģisko nišu daudzveidība, kas ir nozīmīgi daudzām sugām. Biotopu apdraud pārekspluatācija, neatbilstoša apsaimniekošana vai apsaimniekošanas trūkums (Rove 2013; Mārdega 2017).</p> <p>Biotops sastopams ļoti mazā platībā, tikai dažās vietās Kurzemē, Latvijas vidusdaļā un dienvidaustrumos. Pašreizējie dati (2023. gada decembris), kas iegūti Dabas skaitīšanas projekta laikā, ir uzskatāmi par objektīvākajiem, un izmantojami gan biotopa platības, gan areāla skaidrojumā. Atsevišķi precizējumi būtu jāveic saistībā ar Piejūras zemienes ģeobotāniskā rajona robežu precizēšanu dabā, jo biotops <i>4030 Sausi virsāji</i> ir attiecināms tikai uz teritorijām ārpus Piejūras zemienes. Šajā sakarā īpaša uzmanība jāvelta Ādažu-Garkalnes-Sējas apkārtnē. Ja biotops <i>4030 Sausi virsāji</i> netiek apsaimniekots un saglabāts noteiktās sukcesijas stadijās, tā platības gadu gaitā var mainīties.</p>

FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī

REF min, km²	<p>0,2 km²</p> <p>Kā REF min platība ir pieņemta pašreiz zināmā platība (platība uz 2023. gada decembri).</p>
REF max, km²	<p>0,2 km²</p> <p>REF max platība ir pieņemta kā vienāda ar minimālo.</p>
REF vid., km²	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
REF periods	References platības noteikšanai izmantots 2023. gads, kas atspoguļo plašākās iespējamās sausu virsāju platības ārpus Piejūras zemienes.
HDV min, km²	0,2 km ²

	Izmantota pašreizējā platība, jo Biotopu direktīvas 17. panta ziņojumā ziņotā platība par 2001.–2006. gada periodu neatbilst visām biotopa minimālajām prasībām, kuras tiek izmantotas mūsdienās biotopa identificēšanā.
HDV max, km²	0,2 km ² HDV max platība vērtēta kā vienāda ar minimālo.
HDV vid., km ²	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
CV, km ²	Nav jāpaskaidro, šo FRA tabulā ievieto centralizēti.
CO platību summa valstī, km ²	Nav jāpaskaidro, šo FRA tabulā ievieto centralizēti.
Ilgtermiņa tendence, automātiski	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
Vai paredzamas biotopa platības izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	Nē.
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	Nē.
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	Nē.
Vai negatīvie faktori, kas izraisa samazināšanos, vēl darbojas?	Jā. Galvenā negatīvā ietekme ir saistīta ar virsāju aizaugšanu sukcesijas gaitā. Tas galvenokārt notiek tāpēc, ka biotops netiek vai tiek nepareizi apsaimniekots. Otra negatīvo faktoru grupa, kura ir izraisījusi un nākotnē var izraisīt biotopa platības samazināšanos, ir pārekspluatācija (pārganīšana, pārāk intensīva pļaušana vai dedzināšana, izbraukāšana u. c.).

Vai biotopa izplatības areālam kādā no laika nogriežņiem arī bijušas negatīvas tendences?	Nē.
Papildjautāju summa	Nav jāpaskaidro, automātiski.
Intervāls	Nav jāpaskaidro, automātiski.
Atbilstošs scenārijs saskaņā ar metodikas 8. att. (ilgtermiņa tendence)	<p>2. scenārijs.</p> <p>2. FRV = starp HDV un CV</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024)</p> <p>Faktiski REF un HDV ir vērtēti kā pašreizējā platība CV. Biotopa nākotnes platība varētu būt tuva pašreizējai platībai. Tas var notikt tikai pie nosacījuma, ja sausi virsāji pastāvīgi tiek apsaimniekoti.</p>
FRA	0,2 km ²

FRR noteikšanā izmantotie apsvērumi

Vai izplatības areāla HDV ir visa Latvija?	Nē.
Vai biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā?	Jā.
Vai biotopa areāls Latvijā ir samazinājies, un pārmaiņas nav saistītas tikai ar uzlabotām zināšanām par biotopa izplatību?	Nē. Ir precizēti dati par biotopa izplatību.
REF min, km²	
REF max, km²	
REF vid., km²	

REF periods	
HDV min, km²	
HDV max, km²	
HDV vid., km ²	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
CV (pašreizējais areāls), km ²	Nav jāpaskaidro, šo FRR tabulā ievieto centralizēti.
Saskaņā ar Metodikas 8. att. atbilstošs scenārijs	<p>Prognozējams, ka ilgtermiņā biotopa areāls saglabāsies (1. scenārijs).</p> <p>1. FRV = HDV = CV</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRA (~2040)</p>
Vai paredzamas areāla izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	
Vai biotopa platībai kādā no laika nogriežņiem ir bijušas negatīvas tendences?	
Papildjautājumu summa	Nav jāpaskaidro, automātiski.
Intervāls	Nav jāpaskaidro, automātiski.
FRA	Nav jāpaskaidro, automātiski.

Literatūra un dati

Mārdega I. 2017. Sausi virsāji. Grām.: Laime B. (red.) Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 1. sējums. Piejūra, smiltāji un virsāji. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda, 170-179.

Rove I. 2013. 4030 Sausi virsāji. Grām.: Auniņš A. (red.) Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 141-144.